

niali Episcoporum ubique obligare, cum in tribus Bullis ibi positis dicitur: *Ceremoniale prædictum in omnibus ecclesiis servandum, præcipue in Cathedralibus et Collegiatis*

113. Quæritur 8. quando Missa dici possit? Sic dicitur in Rubrica: *Missæ privata saltem post Matutinum et Laudes, quacumque hora ab aurora usque ad meridiem dici potest.* Communiter autem dicunt dd. licere Missam terminare in aurora, et illam incipere parum ante meridiem. Imo Benedictus XIII. et Clemens XII. declararunt posse in hoc tolerari latitudinem tertiæ partis horæ, tum ante auroram, tum post meridiem (1). Præterea communius et probabilius dicunt Sylvius Castr. Bonac. Ronc. Viva Salm. etc. quod celebrans non peccat mortaliter, nisi incipiat Missam integra hora ante auroram, vel hora post meridiem; alias tantum veniale committit, a quo excusat quavis causa rationabilis; imo causa gravior, prout esset dandi Viaticum, aut solemnitatis, itineris, vel funeris, omnino excusat, etiamsi dilatio sit per integram horam (2). Ministrare autem Communionem licitum est usque ad Vesperas exclusive: et etiam in Vesperis, si adsit aliqua specialis causa, modo non sit intempesta nocte, id est multo noctis tempore decurso (3). Celebrare autem ante Matutinum, et Laudes, alii dicunt esse mortale, alii nullum peccatum; alii autem verius et communius, ut Suarez Sotus Silvester Tourn. Bellarmin. etc. (quibus assentit etiam Benedictus XIV. *de Sac. Missæ l. 3. cap. 13. n. 4.*) aiunt non esse mortale, quia talis gravis obligatio neque exprimitur in Rubrica, neque communiter est recepta ut gravis; sed non excusari sentiunt a veniali, cum in Rubrica jam inter defectus numeretur (4). Missam autem conventualem dicere ante Matutinum et Laudes

(1) N. 344. v. omnes. — (2) Lib. 6. n. 343. ad 346. — (3) N. 252. — (4) N. 347.

non excusatur a mortali, ut communiter docent dd. contra Sanchez (5). Celebrare in die Cœnæ Domini, et Sabbati sancti (quidquid alii dicant) nullo modo licet nec etiam privatim, ut patet ex Decreto Clementis XI. quod refertur (6), quodque confirmatum fuit ab Innoc. XIII. apud Merat. in *Indice Decretorum num. 495 501. 504. et 632.*

114. Quæritur IX. ubi liceat Missam celebrare? Respondetur: in oratoriis ab Episcopo benedictis, et designatis ad usus sacros, sive in seminariis, conservatoriis et hospitalibus, et etiam in domibus privatis (modo oratorium habeat januam in via publica; item in oratoriis Religiosorum (*circa Regulares vide dicta Tr. 20. n. 121. et 122.*), necnon in erectis in palatiis Episcoporum, omnes possunt celebrare et quovis tempore, etiam in festis solemnibus, quia hujusmodi oratoria sunt veræ ecclesiæ. In oratoriis autem privatis, in quibus tantum ex privilegio pontificio celebrari potest, non licet Sacrum facere diebus in Indulto exceptis, scilicet Paschatis, Pent. Natal. Dom. Epiph. Annunt. Ascens. Assumpt. B. V. SS. Petr. et Paul. et omnium SS. Nec potest in eis celebrari, nisi intersit aliqua ex personis, quibus directe concessum est Indultum, ut declaravit Benedictus XIV. in Bulla, *Cum duo nobiles* (7). Nec possunt ibi plures celebrari Missæ, si ibi dicitur (ut consuetum est): *una Missa quotidie celebretur*; declaravit enim Benedictus XIV. in Bulla, *Magno*, sub die 2. Jun. 1751. illud *una* idem esse ac *unica* (8). An autem in his privatis oratoriis possit ministrari Communionem? Alii affirmant, alii communius negant; et Benedictus XIV. in *Ep. Encycl.* ad Episcopos Poloniæ §. 23. sub eadem die 2. Jun. 1751. prohibuit dari Communionem in privatis oratoriis sine licentia Episcopi

(5) N. 348. — (6) N. 350. — (7) Vide Bullar. Mech. t. 13. p. 220. et l. 3. n. 319. v. probabile. — (8) L. 6. n. 359. circa fin.

(1). Celebrare autem in mari nunquam licet, nisi ex licentia expressa Pontificis (2).

115. Celebrans in ecclesia polluta per notoriam effusionem sanguinis in notabili quantitate (nam in c. 10. *de Cons. dicitur sanguinis effusione*), vel seminis, aut per sepelitionem infidelis, hæretici, vel excommunicati, antequam reconcilietur ab Episcopo (vel a sacerdote ab Episcopo delegato, si ecclesia fuerit tantum benedicta), graviter peccat; sed nullam incurrit pœnam, ut probabilius dicit Suar. Laym. Lugo et alii cum Benedicto XIV. *de Sac. Missæ* (3). Sic etiam est mortale celebrare in ecclesia exsecrata, nempe si eodem tempore demoliti sint parietes pro majori parte, vel crusta ablata (4). An autem liceat sacerdotibus celebrare in ecclesiis Regularium contra prohibitionem Episcopi? Vide dicta *Tr. 20. n. 75. et 77.*

116. Quæritur 10. quæ requirantur sub gravi præcepto ad rite Missam celebrandam? Requiritur 1. *altare*, sive *ara lapidea* ab Episcopo consecrata, cum sepulchro reliquiarum et sigillo, ubi omnino reponendæ sunt Hostia et particula consecrata (5). Exsecratur autem altare, ita ut mortale erit in eo celebrare, si mensa consecrata removetur ab inferiori structura, vel si ara notabiliter frangitur, aut ab ea auferuntur reliquiæ, aut sigillum, prout habetur in Decreto S. C. Rituum (6). In altari requiruntur etiam tres mappæ, nec sufficiunt duo, ut aliqui dicunt; sufficiunt tamen una separata et altera duplicata (7).

117. Requiritur 2. *calix et patena*, consecrata. Exsecratur autem calix, si notabiliter frangitur in cuppa, vel si in fundo perforetur; non vero si peccat ejus inauratio, ut probabilius et communiter docent Lugo Suar Sil-

(1) Cit. n. 359. v. quæres. — (2) N. 356. — (3) N. 361. ad 366. — (4) L. 6. n. 367 et 368. — (5) N. 372. et 373. — (6) N. 369. — (7) N. 374 et 375.

vest. Tourn. Laym. etc. Hinc probabilius est, calicem de novo inauratum non indigere nova consecratione; hoc tamen intelligitur, si calix tantum superficialiter inauratur, nam si ad ipsum inaurandum tota ejus superficies eradatur, tunc probabilius est cum Suarez Sylvio et aliis calicem rursus fore consecrandum; exemplo ecclesiæ, quæ (ut diximus n. 115. *circa fin.*) si ejus crusta tota, vel in majori parte pereat, vel auferatur, iterum consecranda est. Celebrare autem in calice nunquam deaurato, probabilius est esse illicitum, sed non nisi venialiter, ut dicunt Lugo et Tourn. Cum calix separatur a pede, amittit utique consecrationem, si cuppa est pedi fixa; secus si pes est tornatilis, et de se separabilis (8). Communiter autem docent Laym. Gav. Tourn. Bon. Ronc. etc. pyxidem non esse consecrandam (9). Dubitatur vero an saltem sit benedicenda? Negant communius Suarez Silv. Azor. Sot., etc., idque non videtur improbabile; sed probabilius affirmant Salm. Tourn. et alii cum Card. Lambertino (qui tamen omissionem non reputat plus quam venialem), quia hoc est conformius Rubricæ Missalis, in quo dicitur quod sacerdos hostias pro communionem *local ante calicem, aut in aliquo vase mundo benedicto.* Et idem dicendum de lunula ostensorii, ubi in expositionibus Hostia collocatur (10).

118. Requiritur 3. *vestes sacræ*, benedictæ ab Episcopo, vel ab alio habente facultatem a Pontifice. Graviter peccat qui celebrat sine alba, aut stola, aut manipulo, aut cum ipsis non benedictis (nisi gravis excuset necessitas): secus tamen plures dd. non improbabiler dicunt de celebrante sine cingulo, aut amicto (11). Quoad cingulum declaravit S. C. 21. jan. 1701. sacerdotem congruentius uti cingulo lineo, quam serico. Vestes autem exsecrantur, quando usum

(8) N. 370. — (9) N. 384. — (10) N. 384. — (11) N. 377.

suum deperant, nempe si ab alba manica abscinditur : cingulum, si ita rumpitur ut neutra pars cingere possit; stola, si non possit humeros operire; vel si pars ejus ita scinditur, ut deperdatur forma : nec sufficit eam resarcire, destructa enim forma desinunt partes esse sacræ (1). Color autem vestium probabilius est quod sit de præcepto, non tamen gravi (2).

119. Requiritur 4. *corporale benedictum* ex lino, ve' cannabe (3). Exsecratur autem corporale, si ita frangitur, ut non possit amplius decenter continere calicem et patenam cum hostia (4). Cavendum est ne corporale sit valde immundum, in quo dicunt Suarez Laym. et Tamb. posse etiam graviter peccari; quamvis addat Tamb. ex eodem Suar. illud *valde immundum* difficulter evenire. Cæterum uti corporali, et aliis paramentis immundis, licet non valde, non excusatur a veniali, nisi alia haberi nequeant, ut Croix cum Suar. et Gobat. Imo ait Tourn., quod in necessitate, nempe si sacerdos aut alii deberent omittere Missam de præcepto, licitum est uti corporali etiam notabiliter immundo (5).

120. 5. *Palla* etiam debet esse benedicta et ex lino, vel cannabe, saltem ex parte interiori, ut ait Suar.; sed ex Decreto S. C. dictum fuit : *Non adhibenda est palla a parte superiori drappo serico cooperta*. Non autem improbabiler dicunt Sotus et alii, quod celebrare sine palla, non est mortale, cum ipsas sacras species non tangat immediate (6). Requiritur etiam *purificatorium*, quod probabilius non oportet ut sit benedictum (7).

121. Requiritur 6. *Missale Romanum* continens saltem integrum canonem. Dicunt autem communissime et probabiliter Suarez Vasq. Laiman Palaus Lugo Salm. Croix, etc. non peccare celebrantem sine Missali, si memoriter bene sciat dicenda, et ob

(1) N. 374. — (2) N. 378. dub. 5. — (3) N. 386. — (4) N. 374. — (5) L. 6. n. 374. — (6) N. 388. — (7) N. 389.

præteritam experientiam non sit et periculum errandi. Uti vero Missali Regularium (scilicet celebrando juxta eorum ritum) est mortale etiam in ipsorum ecclesiis (8). Requiritur 7. *minister* sub gravi obligatione, saltem usque ad oblationem, nisi urgeret necessitas dandi Viaticum, vel etiam ne omittatur Sacrum in die festo. Minister debet esse masculus, nam femina sub gravi culpa prohibentur immediate ministrare in altari. Dicunt tamen communiter Laym. Suar. Tourn. Molf. Homob., etc. non peccare graviter qui celebrat respondente muliere. Imo dicunt Palud. Wigandt Tourn. Lugo Laym., etc. bene permitti, quod femina quandoque respondeant a longe, maxime si sint moniales, modo (ut diximus) non immediate in altari ministrent (9).

122. Requiritur 8. *crux cum Crucifixo*, etiamsi in altari expositum sit SS. Sacramentum, ut habetur ex Cæremoniali Episcoporum. et Deer. S. C. Utrum autem sit mortale celebrare sine cruce? Negant communiter Laym. Suar. Bonac. Tournely Concina Habert. Merati, etc. sed animadvertendum, quod Benedictus XIV. in Decreto directo ad omnes Episcopos sub die 16. julii ann. 1746. incipiente *Accepimus* (vide in *Bullar. tom. 2. Decretum 17.*, et in *edit. Mech. t. 4. p. 263.*) sic ibi in fine vers. *Itaque*, præcipit : *Illud vobis precipimus, ut nullo modo patiamini rem divinam fieri ad hujusmodi altaria, nisi Crucifixus inter candelabra ita promineat, ut sacerdos ac populus eundem Crucifixum facile et commode intueri possint, quod evenire nequit, si exigua solum crux minori tabule dextra fidelibus exhibeatur*. Prius enim in eodem Decreto vers. *Equidem*, dixerat : *Illud permittere nullatenus possumus, quod Missæ Sacrificium in his altaribus celebretur, quæ careant imagine Crucifixi, vel ipsa incommode statuatur ante presbyterum celebrantem, vel ita te-*

(8) N. 390. — (9) N. 394. et 392

mus et exigua sit, ut ipsius sacerdotis et populi assistentis oculos pene effugiat. Hic etiam notandum ex Cæremoniali Episcoporum, quod si in altari adest statua Crucifixi, non oportet, ut aliæ crux apponatur. Idque confirmatur in præfato Decreto Benedicti, dum ibi dicitur ex sententia Pasqualigi, Quarti et Giribaldi, cui se conformavit S. C. Rituum in quodam Decreto (16. jun. 1663.) apud Meraturn (tom. 1. in indice n. 400.) sufficere Crucifixum in majori tabula altaris depictum, aut calatum. Docet etiam Pignatellus (1) non esse opus ut crux, aut aliæ sacræ imagines sint benedictæ (2). Requiritur 9. *duplex candelabrum* accensa ex cera; non ex sebo, vel oleo, nisi celebrandum sit ex necessitate, non autem si ex devotione (3). Requiritur 10. et ultimo, *bursa, velum, pulvillus* (sive *legile*), et *manulergium*; at sine istis celebrare merito ait La-Croix, nullum esse peccatum (4). Celebrare capite cooperto per totam Missam est mortale, secus usque tantum ad canonem (5).

123. Notandum 1. quod Neo-Presbyteri consecrando cum Episcopo, vere celebrant, licet unum Sacrificium faciant; in quo autem primarius celebrans est Episcopus, et sacerdotes sunt etiam causæ totales consecrationis, sed morales, quæ unum effectum pariunt : ad differentiam causarum totalium physicarum, quæ diversos causant effectus. Quisque autem ordinatus in sacerdotium debet tunc proferre verba consecrationis, cum intentione consecrandi, attamen sub conditione si conformentur sua eodem tempore cum verbis Episcopi, alias graviter peccaret (6).

124. Notandum 2. quod Episcopus Neo-Presbyteris tres injungit Missas celebrandas, unam de Spiritu Sancto, aliam de B. Virgine, tertiam pro defunctis. An autem sit obligatio gravis

(1) Pignatell. t. 9. Consult. 186. n. 6. — (2) L. 6. n. 393. — (3) L. 6. n. 394. — (4) N. 395. — (5) N. 397. — (6) N. 232.

has dicendi Missas? Affirmant Suar. Laym. Azor. etc.; sed negant Sotus Palaus Val. Pelliz. etc. Cæterum duo videntur certa, 1. quod hoc Episcopi præceptum transgredientes saltem venialiter peccent : 2. hujusmodi præceptum non obligare ad applicandas Missas pro Episcopo, cum id non exprimat, tanto magis quia ipse subdit : *Et etiam pro me orate*. Nota autem, quod illæ tres Missæ dicendæ sunt primis diebus, in quibus Missæ votivæ dici possunt (7).

125. Notandum 3. quod, ut communiter traditur, Missa celebranda est alte, breviter, clare, devote, et exacte. *Alte*, ita ut non dicantur submisso, quæ alte sunt dicenda : sed ita proferantur, ut saltem a *circumstantibus audiantur*, prout dicit Rubrica; alioquin celebrans non excusatur a culpa, sed tantum venialiter. Idem dicendum de eo qui alte recitat, quæ submisso dici debent. Imo Gavantus et Quarti putant esse mortale (sed non satis id ratione probant) dicere alta voce ea quæ submisso sunt dicenda, et consentit La-Croix quoad verba consecrationis, dicens peccare mortaliter qui illa proferret ita elate, ut audirentur ad decem passus, ubi magna esset populi pars; sed merito p. Concina hoc non audet approbare (8). *Breviter*, id est ut, ordinarie loquendo, non excedatur media hora, monente Rubrica, ut Missa non dicatur *nimis morose, ne audientes tædio afficiantur*. Subdit autem Rubrica, *Nec nimis festinanter*; hinc sapienter ait Card. Lambertinus (9) cum aliis communiter, Missam non debere esse longiorem dimidia hora, nec brevioris triente, id est tertia parte horæ. Qualiter autem peccent qui celerius celebrant, vide dicta *Tr. 15. n. 84. et seq.* ubi diximus Missam (etiamsi sit defunctorum) persolventem infra quadrantem non excusari a culpa gravi. *Clare*, id est sine verborum mutilatione : quæ

(7) N. 829. — (8) N. 415 et 416. — (9) notif. 34. n. 30.

si sit notabilis, et sensus per ea variatur, erit mortalis (1). *Devote*, id est sine distractione, quæ si voluntaria sit in canone, et præsertim in consecratione et sumptione, erit mortalis, ut vult Tamburinus, licet aliqui contradicant. Si autem habeatur extra canonem, dicitur idem quod dictum est de Moris canonicis (vide *hujus append. n. 75.*). *Exacte*, id est ne omittatur aliquid de iis quæ dicenda sunt. Hic autem notandum, quod si omittantur partes ordinariæ, nempe quæ in Missa semper dicenda vel agenda sunt, erit mortale, si materia sit notabilis, prout esset omittere in canone quamlibet orationem, vel *Pater noster*, vel fractionem Hostiæ cum illius mixtione in calice vel purificationem patenæ et calicis post sumptionem, vel octo, aut decem verba canonis. Sic pariter erit mortale extra canonem omittere totum introitum, vel duas ex collectis principalibus, vel epistolam, Evangelium, offertorium, vel infusionem aquæ in vinum consecrandum. Veniale tamen erit omittere tantum psalmum, *Judica Kyrie eleison*, unam ex collectis, unam vel alteram crucem super oblata, tunctionem pectoris, vel ablutioem digitorum, et idem probabiliter dicunt de Lugo, et alii de Evangelio s. Joannis (2). Sic quoque veniale tantum est omittere partes extraordinarias, uti sunt *Gloria, Credo, Sequentia, Tractus*, propriam præfationem, aut *communicantes*, et *Hanc igitur*, propria; ita communiter omnes, nisi tot partes omittantur, quæ simul sumptæ notabilerè constituerent materiam, ut bene advertunt Concina et Wigandt, qui quid dicant Quarti et Pasqual. (3).

126. Notandum 4. prohiberi Missas votivas, vel de *Requiem* in Dominicis et festis duplicibus, atque in octavis privilegiatis; nisi grave urgeant causæ, nempe si urgeat publica necessitas, si fiat expositio SS.

(1) L. 6. n. 407. — (2) L. 6. n. 403. ad 406. — (3) N. 409.

Sacramenti per 40. horas, item in die obitus præsentem cadavere, etc.; hæc autem intelligenda tantum de Missa solemni (4). An autem in prædictis festis venturæ Missæ votivæ sub gravi culpa? Negant communiter Lugo Suar. Bonac. Escob. Salm. Ronc. et alii plures: recte vero limitant Escob. et Roncaglia, si tunc occurrat festum solemne, saltem propter grave populi scandalum. Imo in festis duplicibus Missæ de *Requiem* districtè prohibentur in Decreto S. C. approbato ab Alex. VII.; in pluribus autem casibus cantari possunt Missæ defunctorum in duplicibus etiam majoribus scilicet 1. In die obitus præsentem cadavere; et hoc etiam in Dominica, vel in aliis solemnioribus, modo non sint 1. classis. 2. Cum primum habita fuerit notitia obitus alicujus. 3. In anniversario relicto a testatore. Item in die tertio, septimo, et trigesimo: si vero hi dies accidant in festo de præcepto, transferantur in diem sequentem, vel anticipentur sub eodem ritu. 4. In festo duplici min. si petatur anniversarium pro aliquo defuncto, potest cantari Missa. Ita ex pluribus Decr. S. C. Rit. (5) Exceptis autem festis duplicibus, aliisque ut supra, de Missis votivis sic loquitur Rubrica: *Missæ votivæ in Missis privatis dici possunt pro arbitrio sacerdotum*. Sed deinde statim advertit: *Id vero passim non fiat, nisi rationabili de causa, prout esset specialis devotio sacerdotis, vel petitio de votiva dantis eleemosynam*. Quapropter dicens votivam præter has causas, vix excusabitur a veniali (6). Cæterum tenetur sacerdos Missas votivas celebrare, juxta petitionem dantium eleemosynam, diebus quibus licite dici possunt. Hincque notandum cum d. Thoma (7), quod Missa de *Requiem* magis prodest defunctis propter orationes, quæ in ea dicuntur.

127. Notandum 5. non licere pluribus (4) N. 421. — (5) ibid. — (6) N. 449 — (7) suppl. q. 71. a. 9. ad 5.

ries in die sacrificare, nisi in hisce casibus: 1. ad ministrandum Viaticum; 2. si die festo adveniant personæ, quas non deceat Sacrum omittere, uti rex, aut princeps, aut episcopus; 3. si pastor habeat duas parochias dissitas, et aliter populus alter careret Missa in festo de præcepto (1). Advertit tamen Benedictus XIV. in Brevi, *Declarasti*, edito 16. martii an. 1746. (in *Bullar. t. 2. et in edit. Mechl. t. 4. p. 32.*) quod de hac re semper impetranda est facultas ab Episcopo, etiamsi necessitas intercedere videatur. Præterea advertit, quod de casibus enuntiatis solus casus, cum parochiæ sunt dissitæ, in consuetudine est. Item advertendum olim licuisse parochi in die Dominica post Missam pro populo dicere alteram pro defuncto, præsentem cadavere; sed idem Benedict. XIV. in *Indulto Quod expensis, etc.* dato 26. aug. 1748. in §. *Nova*, circa fin. (in *Bullar. t. 2. et in edit. Mechl. t. 6. p. 241.*), declaravit id hodie non amplius permitti, cum liceat parochi dicere Missam pro defuncto, et transferre Missam pro populo ad diem infra hebdomadam.

128. Notandum 6. quod si, dum celebratur, ecclesia polluitur, vel accedit excommunicatus vitandus, qui monitus nolit discedere, tunc sacerdos ante consecrationem Missam dimittere debet: postea vero pergat usque ad sumptionem, et statim discedat; vide dicta *Tr. 19. n. 21. ad 2.* Demum hic notandum, quod facta consecratione nunquam licet Missam interrompere, nisi tantum ad baptizandum, vel absolvendum hominem jamjam moriturum; ita dd. communiter (2).

§. III. De potestate sacerdotis

129. Simplex sacerdos ex potestate Ordinis suscepti tantum Eucharistiæ Sacramentum conficere potest,

(1) Cabr. c. 24 n. 416 et vide Busemb. apud l. 6. n. 351. et 352. — (2) Lib. 6. n. 354.

et etiam ministrare, excepta Communionem paschali: nam ad illam requiritur potestas jurisdictionis. Hinc nequit sine licentia parochi baptizare, neque Extremam-Uncionem, aut viaticum ministrare, nec matrimonio assistere; et sine licentia Episcopi expressa, aut saltem præsumpta de præsentem nequit extra casum necessitatis confessioes excipere, nec etiam venialium aut mortalium prius confessorum ex Decreto Innoc. XI. (vide dicta *Tr. 16. n. 76.*). Quia ut dicitur in *Trid. rati. judicii*, quod exercetur in administratione Pœnitentiæ, exposcit, ut jurisdictio non exerceatur nisi in subditos, qui per licentiam Episcopi sacerdoti subji-ciuntur.

130. Diximus autem superius n. 35. quod initiandi ad presbyteratum debent habere scientiam eorum, saltem quæ communiter scienda sunt ad excipiendam confessionem moribundi. Quapropter refert hic adnotare pauca principaliora, et scitu magis necessaria. Notandum 1. quod sacerdos simplex nequit infirmum absolvere in præsentia confessarii approbati, exceptis sequentibus casibus: 1. Si approbatus nequeat vel nolit confessionem excipere. 2. si approbatus sit excommunicatus vel suspensus. 3. Si esset approbatus tantum in alia diocesi. 4. Si infirmus ita horreret apud illum confiteri, ut esset in periculo occultandi peccata. 5. Si approbatus superveniat post inceptam confessionem apud simplicem sacerdotem. 6. Si approbatus sit complex infirmi in peccato turpi (juxta dicta *Tr. 16. n. 94. in fin. et 95.*). Notandum 2. quod si moribundus absolutionem postulat, vel signa dat pœnitentiæ sacerdoti præsentem, absolute est absolvendus: si vero est sensibus destitutus, et adsit alter qui testatur ipsum postulasse confessarium vel signum ostendisse doloris, tunc alii dicunt etiam absolute absolvi posse; sed tutius cum aliis dicimus absolvendum sub con-

ditione. Et sic absolvendum censemus cum pluribus, etiamsi moribundus nullum dederit signum; imo etiamsi fuerit destitutus in actu peccati (vide *dicta cit. tract. 16. n. 36. ad 39.*). Notandum 3. quod sacerdos simplex, deficiente approbato potest absolvere fideles a quibusvis peccatis et censuris, non solum in articulo, sed etiam in probabili periculo mortis. Censetur autem in periculo morbo proxime periculoso mortis, sed etiam qui longam navigationem aggreditur, vel mulier quæ est in difficili partu; item qui est in periculo incidendi in amentiam; insuper qui est captivus apud infideles, carens spe libertatis, et habendi confessarium approbatum. Notandum 4. quod infirmus qui absolvitur a censuris reservatis, monendus est, quod si convalescat, tenetur se præsentare Superiori, alias in easdem censuras reincidat, secus vero si absolvitur tantum a peccatis reservatis sine censura. Ultimo notandum, quod quisque sacerdos, ut sit idoneus in necessitate ad excipiendas confessiones infirmorum, debet non ignorare saltem principia universalis scientiæ moralis.

§. IV.

De munere docendi et prædicandi

131. Cum autem sacerdotis etiam sit docere populos, et prædicare Evangelium, operæ pretium est hic demum adnotare, quæ docenda sint, et quomodo Evangelium explicandum. Quoad primum, docendum quatuor esse necessaria ad salutem, nempe Fidem, Spem, Charitatem, atque bona opera. Et 1. quoad Fidem, quia Deus veritas infallibilis revelavit Ecclesiæ, tenemur explicite scire et credere Deum existere, et remuneratorem esse; ac Mysterium SS. Trinitatis, atque Incarnationis Filii Dei. Hæc de necessitate medi. De necessitate autem præcepti quisque tenetur etiam scire et credere

Orationem dominicalem, Salutationem angelicam, præcepta Decalogi, et Ecclesiæ; item Sacramenta, præsertim ea quibus omnes indigent, nempe Baptismi, Eucharistiæ, et Pœnitentiæ, et alia, saltem dum ea suscipiuntur. 2. Quoad Spem, quia Deus omnipotens, misericors et fidelis promisit propter merita Jesu Christi, tenemur sperare a Deo æternam beatitudinem, et media ad eam consequendam, veniam nimirum peccatorum, et perseverantiam finalem. 3. Quoad Charitatem, quia Deus est bonitas infinita, tenemur eum super omnia diligere; huic autem præcepto alterum adjicitur charitatis, scilicet diligendi proximum, sicut nos ipsos. 4. Ad salutem demum obtinendam, sunt etiam necessaria bona opera, servanda mandata Dei, et Ecclesiæ, quæ in Decalogi et Ecclesiæ præceptis continentur.

132. Quod autem spectat ad secundum munus explicandi Evangelium, sive Scripturam, sciendum duos ipsam sensus habere, *litteralem*, et *mysticum*. Ille est *litteralis*, qui per ipsa verba significatur. *Mysticus*, qui non significatur per verba, sed per rem ipsis verbis significatam, v. gr. cum dicitur: *Si oculus tuus scandalizat te, abscinde eum*, etc. Hic non quidem præcipitur oculi abscisio, sed scandalii, sive occasionis. Sensus autem *mysticus* in tres alios subdividitur. In *allegoricum*, scilicet spectantem ad res credendas. 2. In *anagogicum*, spectantem ad bona speranda. 3. In *tropologicum*, spectantem ad mores. Regulariter verba Scripturæ in litterali sensu accipi debent, nisi adsit absurdum, prout cum dicitur: *Petra autem erat Christus*, et similia. Sæpe autem Scripturæ textus utrumque sensum habent, litteralem simul et mysticum. Mystico sæpe convenit, ut sacerdotes in concionibus utantur, præsertim si est tropologicus, sive moralis. Licet etiam ut aliquando sensu vocato *accommodatitio*, modo id pie et prudenter agatur.

APPENDIX IV.

DE NONNULLIS MONITIS NOTABILIORIBUS AD CONFESSARIOS ET PAROCHOS :
ADJECTA IN CALCE PRAXI ORATIONIS MENTALIS, QUAM EDOCERE
POSSUNT EOS QUI IN EA VERSATI NON SUNT.

§. I. *Monita ad confessarios.*

Ex his omnibus quæ superius diximus adnotanda hic sunt aliqua principaliora, quæ confessarius attendere debet in officio suo exercendo.

1. Primum omnium curet ex una parte, ut quam maximam adhibeat charitatem in excipiendis peccatoribus, et in excitandis eorum animis ad fiduciam in Dei misericordia collocandam: sed ex alia parte caveant ne ob humanum respectum præmittant illos ea qua opus est fortitudine admonere, simulque ante eorum oculos proponere, infelicissimum in quo reperiuntur, statum, media opportuna prescribendo, quibus ex malis habitibus, jam male vivendo comparatis se liberare possint. Et præcipue sit inflexibilis in differenda absolute, quoties oportebit. Hoc primum monitum forsitan, quinimo est quod maximum omnium habet momentum; quod si confessarius non exequatur, nec suam, nec aliorum operabitur salutem.

2. Rudes et alios neglectæ conscientie non omittat interrogare, utrum sciant principalia Fidei mysteria, et cætera scitu necessaria ad salutem æternam, ut dictum fuit *Tr. ult. n. 18.* Et insuper ne omittat eosdem interrogare de iis in quæ frequentius labi solent, cum de illis se non accusant, juxta dicta ex *cit. n. 18. ad 30.*

3. Cautissimus sit in interrogando de materia turpi, præsertim puellas et pueros, ne quod ignorant, isti addiscant, aut saltem ad curiositatem excitentur. Ex alia parte non omittat exquirere ab eis an in hac materia aliquid deliquerint, quod rubo-

re celaverint. Et circa hoc non sibi satis habeat illos perfunctorie et in generali interrogare utrum in conscientia habeant aliquid peccatum ex rubore omissum; nam a quibusdam nimirum a rudibus, pecudum custodibus, puellis et juvenculis opus est semel atque iterum solerter excipari aliquid peccatum quod reticent, argutias et circumlocutiones adhibendo. Hoc maxime efficiendum, ut eis animus præbeatur, et dicatur ne timeant, quia ipse absolvit eos ab omnibus peccatis; et quod si omnes conscientie sinus aperient, deinde maximam pacem, et consolationem conscientie assequentur. Hæc diligentia præsertim cum moribundis adhibeatur. Et non abs re erit si idem efficietur cum puellis quæ devotionem profitentur: quot ex istis reperiuntur sacrilegiis gravata, ob aliquid peccatum quod reticuerunt? Sed potissimum astutiis utendum cum pueris et puellis, qui spirituales non sunt. Prius interroget, utrum pravæ cogitationes habuerint? si protulerint, aut audiverint verba obscena, et deinde, si inter se manibus jocaverint? et an id egerint clanculum? Quod si affirmaverint, signum erit illos lusum fuisse illicitos. En celebrem regulam quam tradit s. Thomas (1): *Frequenter quæ præ confusione penitens taceret, interrogatus revelat, etc.* Et deinde: *In interrogationibus faciendis attendendum, ut non fiat explicita interrogatio, nisi de illis quæ omnibus manifesta sunt; de aliis autem ita debet a longinquo (nota) fieri interrogatio, ut si commisit, dicat; si non commisit, non addiscat.* Item Sanctus monet confessarium,

(1) D. Thomas in 4. d. 19. q. 2. in fin. Expos. text. v. et dicendum.